

Internationella
Studier 2/2006

SYDKOREAS "ADOPTIONSINDUSTRI" - KVARDRÖJANDE IMPERIALISM?

SEDAN SLUTET AV KOREAKRIGET beräknas över 150 000 internationella adoptioner ha skett från Sydkorea till den övriga världen. I antal internationella adoptioner var landet länge världsledande. Samtidigt är Sverige det ledande mottagarlandet i världen, i förhållande till befolkning, av barn från olika länder. Av dessa barn utgör koreaner en femtedel. I absoluta tal har bara USA och Frankrike tagit emot fler koreanska adoptivbarn.

Vad förklarar det ihållande och enkelriktade flödet av barn från Korea till rika länder i väst? I Tobias Hübinettes avhandling, *Conforming an Orphaned Nation: Representations of International Adoption and Adopted Koreans in Korean Popular Culture*, som lades fram vid Stockholms Universitet i december 2005, tecknas en bild av systemet som en kvardröjande form av imperialism. I väst har en filantropisk ideologi bidragit till att skapa en infantiliserad bild av asiatier som oförmögna att ta hand om sina egna barn, som istället måste räddas genom västvärldens försorg.

Samtidigt har inhemska faktorer i Korea bidragit till att systemet permanentats. I ett patriarkalt samhälle präglat av en enisk baserad nationalism med en stark betoning på rasmässig homogenitet har internationella adoptioner fungerat som ett sätt att bli av med "önskad barn" - barn som förts utanför äktenskapet, är rasblandade eller handikappade. Ett resultat är att det idag florerar en vinstdrivande "adoptionindustri", där särskilda mödravårdskliniker drivs av adoptionsbyråerna och genererar ett stabilt barnaflöde på runt 2 500 barn årligen.

Försök att minska omfattningen av de internationella adoptionerna har vunnit i srycka sedan 1970-talet. En viktig vattendelare var den negativa internationella uppmärksamheten kring "barneexporten" i samband med OS i Seoul 1988. Den ledde till nya riktlinjer som skulle främja inhemska adoption. Inte minst har president Kim Dae Jungs personliga engagemang bidragit till att frågan lyfts fram. Hans efterträdare, Roh Moo-hyun, har fortsatt satsningen på att avsluta internationella adoptioner, och en plan finns för att fasa ut de internationella adoptionerna fram till 2015.

Hübinettes avhandling är den första i sitt slag som behandlar hur internationella adoptioner representerats från koreansk sida. I fokus står den koreanska nationalismen. Hur reagerar en nation, frågar sig Hübinette, som framställer sig som en utsträckt familj och samtidigt så starkt betonar sin egen inre homogenitet när den konfronteras med frågan om de mängder av barn som den sänkt iväg till internationell adoption? Hübinettes perspektiv är uttalat kritiskt mot internationella adoptioner. "I am here making no secret of the fact that I am totally against any kind of continuation of international adoption from Korea" (s 16), ett ställningstagande som han också uttryckt i en rad debattartiklar.

Genom sin analys av hur adopterade koreaner framställts i populärkulturen blottlägger Hübinette skickligt hur den nationalistiska diskursen på olika sätt försökt bemästra en viktig inre motsättning. Å ena sidan är det just den patriarkala nationalismen med dess starka betoning på etnisk homogenitet som drivit många mödrar att adoptera bort sina barn. Å andra sidan vill man från nationalistiskt håll gärna framställa Korea som ett välkomnande hemland, som en "stor utsträckt familj" i vilken hela "diasporan" av adopterade koreaner har del. "Now you must forget your difficult past and renew your relations with your native country in order to work together toward common goals based on the blood ties that cannot be severed even if we wanted to", säger exempelvis den tidigare presidentfrun Lee Hee-ho i ett tal till adopterade koreaner i USA. Den koreanska nationalismen kännetecknas alltså av motsärliga åbörder av avvisande och välkomnande, men gemensamt för båda hållningarna är en stark betoning på etnicitet och rötter och en ovilja att konfrontera interna koreanska förhållanden som orsakar adoptionen.

Kartläggningen av hur den nationalistiska diskursen behandlat denna motsättning gör Hübinette genom en läsning av populärkulturella representationer av adopterade koreaner. Materialet analyseras utifrån fyra teoretiska infallsvinklar. Den första är genusmärkningen av nationen som kvinna/moder, som i exempelvis Chang Kil-sus film *Susanne Brink's Arrrang* (1991), som visar hur koreanska adopterade kvinnors sexuella ursatthet och frigjordhet kan tolkas som en nationell förnedring.

Det andra temat är hybriditet, dvs det svårbestämbara tillstånd av "varken-eller"-skap som ofta kännetecknar adopterades förhållande till etablerade kulturella eller nationella identiteter. En intressant diskussion ägnas Kim Ki-duks film *Wild Animals* (1997). Vill filmen, där särskilt slutet är mångtydigt, framställa hybriditet som ett farligt äventyrande av den nationella enheten eller handlar det istället om hur de adopterade, förkroppsligade i den kvinnliga huvudpersonen Laura, ändligen återtar sin handlingskraft och sätter punkt för de manliga huvudpersonernas essentialistiska förbrödningprojekt? Ett tredje tema är bruket av adopterade koreaner som symboler för den delade koreanska nationen, som i exempelvis Park Kwangs film *Berlin Report* (1991). Till slut tar Hübinette upp föreställningen om en koreansk "diaspora". Risken med diasporabegreppet är att det ofta tenderar att stärka idéer om rötter och ursprung snarare än att ifrågasätta dem. I dagens Korea har termen blivit en del i en "medveten diasporapolitik" där man försöker nå ut till gruppen man tidigare föraktfullt avfärdat och som nu omdefinieras till "mänskliga resurser och nationella tillgångar i landets globaliseringsplan". Skildringar av ett sådant ideologiskt globalt *Koreatown* finner Hübinette i gruppen Skys musikvideo *Eternity* (1999) och Lee Jang-soos romantiska film *Love* (1999).

Sammantaget är analyserna av de olika populärkulturella verken till stor del övertygande och välskrivna. Ibland väcker boken frågor som den inte besvarar. Vilka motkrafter finns till den koreanska nationalistiska diskursen bortsett från dess inre spänningar? Finns det inte risker med en totaliserande kritik mot modernna, anonyma adoptioner som bör belysas - till exempel risken att denna kritik i sin tur tolkas som ett försvar av det "lokala" eller av en mer ofri genusordning? Måste inte en strikt begränsning till inhemska adoptioner själv vila på en form av nationalism, i bemärkelsen att nationalitet blir avgörande för adoption?

Detta är en bok som förtjänar en vid läsekrets. Författaren är ofta provokativ, men har något att säga, uttrycker det väl och har genomfört en gedigen undersökning.

Carl Cassegård